

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Stanisław Trociuk

Warszawa, 7. 08. 2014 r.

I.602.2.2014.JZ

Pani
Małgorzata Fuszara
Sekretarz Stanu
Pełnomocnik Rządu
ds. Równego Traktowania

Wznowienie Permi Minister

Zbliżające się wybory skłaniają do głębokiej refleksji nad problematyką równości płci w życiu publicznym. Od dłuższego czasu Rzecznik Praw Obywatelskich monitoruje różnorodne kwestie związane z tą problematyką, m.in. kandydowanie kobiet w wyborach, czy ich udział w organach decyzyjnych. **Na podstawie dostępnych analiz można sformułować wniosek o niewielkim i wciąż niesatysfakcjonującym udziale kobiet w polskim życiu politycznym.** W kontekście najbliższych wyborów samorządowych warto zwrócić uwagę, że w radach gmin, powiatów, czy sejmików województw kobiety stanowią obecnie jedynie ok. 25 % wszystkich radnych. Należy odnotować również niewielki odsetek kobiet wśród osób pełniących funkcje wójta, burmistrza, czy prezydenta miasta, który od lat oscyluje poniżej 10 %¹. Niestety, wskazane powyżej zbyt niskie wskaźniki udziału kobiet w strukturach władzy nie dotyczą jedynie wymiaru lokalnego. Uwzględnić bowiem należy utrzymujący się od lat niski odsetek kobiet zasiadających w Sejmie², a także w Senacie, pomimo podejmowanych działań, w tym legislacyjnych, mających na celu zmianę tego stanu rzeczy.

Skupiając się jednak na problematyce **równości płci w wyborach samorządowych**, które odbędą się za niespełna cztery miesiące chciałbym podkreślić, że w moim

¹ J. Kwiatkowski, P. Modrzewski, D. Płatek, Co nam powiedziały wybory samorządowe w 2010 roku, w 20 lat od wprowadzenia reformy samorządowej? Sukces? Porażka? Normalność?, FRDL, Kraków 2011, s. 153.

² M. Niewiadomska-Cudak, Reprezentacja kobiet w parlamencie, Studia Wyborcze T. XIII, 2012.

przekonaniu konieczne jest pilne podjęcie różnorodnych, rozbudowanych **inicjatyw edukacyjnych**. W szczególności ogromne znaczenie ma w moim przekonaniu dostarczenie potencjalnym kandydatkom niezbędnych informacji o ich prawach wyborczych. Jak pokazuje szereg badań, **wiedza polskich wyborców o ważnych mechanizmach wyborów, w tym zasadach systemu wyborczego, jest bardzo niewielka³**. **Ma to zdecydowanie negatywny wpływ na podejmowanie decyzji o starcie w wyborach, powoływanie komitetów wyborczych, jego działania**. Chciałbym przypomnieć, że istotne zmiany, m.in. w systemie wyborczym do rad gmin, wprowadził uchwalony w 2011 roku Kodeks wyborczy (Dz. U. Nr 21, poz. 112, ze zm.), tworząc nowe zasady wyboru radnych (jednomandatowe okręgi wyborcze), co ma swoje ważne przełożenie również na tryb zgłaszania kandydatek i kandydatów. Konstrukcje te znajdują swoje szerokie zastosowanie po raz pierwszy w wyborach samorządowych w 2014 roku, a wydają się pozostawać wciąż nieznanymi dla obywaterek, co uniemożliwia w pełni skuteczne przygotowanie się do wyborów. Tymczasem wskazuje się, że nowe rozwiązania odnoszące się do wyborów do rad gmin mogą mieć, w niektórych aspektach, negatywny wpływ na uczestnictwo kobiet w procesie wyborczym⁴.

Pragnę podkreślić, że w moim przekonaniu **działania informacyjne powinny być kierowane również do ugrupowań politycznych oraz (po ich rejestracji) komitetów wyborczych**, aby uwypuklić problematykę równości płci w różnych wymiarach ich działalności, m.in. w odniesieniu do wskazywania kandydatów, ale również planowania oraz praktycznego przeprowadzania kampanii wyborczych. Warto przytoczyć w tym kontekście niepokojące wyniki analiz wskazujących, że m.in. w wyborczych spotach telewizyjnych kobiety pojawiają się znacząco rzadziej niż mężczyźni, a dodatkowo są przedstawiane zwykle w bardzo stereotypowy sposób⁵.

Potrzebę zaplanowania, zainicjowania i podjęcia rozbudowanych działań o charakterze informacyjnym oraz edukacyjnym przed wyborami samorządowymi Rzecznik Praw Obywatelskich wskazywała już w poprzednim wystąpieniu do Pełnomocniczki Rządu

³ B. Roguska, J. Zbieranek, Polacy o prawie wyborczym i mechanizmach kampanii wyborczych, CBOS, Warszawa 2011, B. Roguska, J. Zbieranek, Polacy o ułatwieniach w głosowaniu. Wiedza, opinie i oczekiwania, CBOS, Warszawa 2014.

⁴ J. Zbieranek, Polski system wyborczy a równość płci – szkic aktualnych problemów, [w:] Z. Dąbrowska, K. Kądziela (red.), Bieda i strach w mieście kobiet, Warszawa 2013.

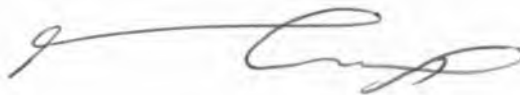
⁵ E. Rekosz, Kobiety i mężczyźni w telewizyjnej kampanii wyborczej. Wybory parlamentarne 2011, Warszawa 2012.

ds. Równego Traktowania z dnia 17 stycznia 2014 r. Niestety, uzyskaną odpowiedź trudno uznać za satysfakcjonującą (pismo z dnia 11 lutego 2014 roku, ozn.: BPRT-442-15 IBL/14). Wskazane w niej planowane działania cechował ograniczony zakres, przez co nie mogą być uznane za odpowiadające rzeczywistym potrzebom. Warto podkreślić, że w wyborach samorządowych w 2010 roku, zgodnie z danymi Państwowej Komisji Wyborczej, tylko do rad gmin kandydowało blisko 160 000 osób, a utworzono 12 000 komitetów wyborczych. W chwili obecnej, na kilka tygodni przed terminem rejestracji komitetów wyborczych i na dwa miesiące przed rejestracją list kandydatów **brak jest w przestrzeni publicznej i mediach akcji informacyjnych o nowych rozwiązaniach w zakresie samorządowego prawa wyborczego**, a w szczególności wskazujących kontekst problematyki równości płci. Uważam to za bardzo niepokojące, **co skłania do ponowienia postulatu pilnego rozpoczęcia działań edukacyjnych oraz informacyjnych.**

Zjawisko niedoreprezentowania kobiet w życiu publicznym jest niewątpliwie złożone i wielowątkowe. W moim przekonaniu niezbędne jest **stałe monitorowanie problematyki równości płci w procesie wyborczym, również w kontekście funkcjonowania mechanizmów prawnych mających na celu wpłynięcie na skuteczniejsze, rzeczywiste zagwarantowanie zasady równości płci i zwiększenie zaangażowania kobiet w proces wyborczy.** Na mocy wprowadzonego w 2011 roku Kodeksu wyborczego, w wyborach proporcjonalnych odbywających się w Rzeczypospolitej (a więc również do rad powiatów oraz sejmików województw) na każdej liście wyborczej zgłaszanej przez komitet wyborczy nie może być mniej niż 35 % przedstawicieli każdej z płci (tzw. „kwoty płci”). W zakresie monitoringu funkcjonowania tych rozwiązań w odniesieniu do zbliżających się w latach 2014-2015 elekcji, mam nadzieję na współpracę z Panią Minister. Pragnę podkreślić, że analizę dotychczasowego funkcjonowania kwot płci oraz wnioski dotyczące potrzeby uzupełnienia go o mechanizm tzw. „suwaka” Rzecznik Praw Obywatelskich zawarła też w przywołanym wcześniej wystąpieniu z dnia 17 stycznia 2014 r, mając na uwadze potrzebę zaangażowania się Pełnomocniczki Rządu ds. Równego Traktowania w prowadzone w tej sprawie prace legislacyjne.

Mając powyższe na względzie, działając w oparciu o art. 16 ust. 1 i art. 17b pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.), uprzejmie proszę Panią Minister o zajęcie stanowiska w sprawie podjęcia działań legislacyjnych odnoszących się do problematyki korzystania przez kobiety z biernego prawa wyborczego i poinformowanie o planowanej aktywności w tym zakresie. Jednocześnie zwracam się z uprzejmą prośbą o powiadomienie o planowanych na 2014 rok działaniach edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie zjawisku niedoreprezentowania kobiet w sferze publicznej, w szczególności przyjętych w ramach realizacji celu głównego 6 pn. *Zwiększenie udziału kobiet w procesie podejmowania decyzji* i celu szczegółowego 6.1 pn. *Zwiększenie liczby kobiet w Parlamencie i we władzach samorządowych*, w obszarze *Równe traktowanie w dostępie do dóbr i usług* Krajowego Programu Działań na rzecz Równego Traktowania na lata 2013-2016.

Z poważaniem

Załącznik 1